

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת חיי שרה

תורת

במצוות צריך לטרוח ולא עושים נס:

בראשית פרק כד (יד) וְהָיָה הַזֶּעַר אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֵי הַטַּיִל זֶה כֹּדֶךָ וְאֶשְׁתָּהּ וְאָמְרָה
 שְׂתָהּ וְגַם לְמַלְכָּה אֶשְׁקָה אֶתְּהָ הַכּוֹזֶת לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק וּבָהּ אֲדַע כִּי עֲשִׂיתָ זֶה עִם
 אֲדֹנָי: (טו) וַיְהִי הוּא טָרֵם כָּלָה לְדַבֵּר וְהָיָה רַבָּקָה יֵצֵאת אֲשֶׁר יִלְדָה לְבְתוּאֵל בֶּן
 מִלְכָּה אֶשֶׁת זְוֹזוּר אֲזוּזֵי אַבְרָהָם וְכָדָה עַל שְׂכָמָה: (טז) וְהַזֶּעַר טִבַּת מִרְאָה מְאֹד
 בְּתוֹלָה וְאִישׁ לֹא יִדְעָה וְתֵרַד הָעֵלְיָה וְתִמְלֵא כָדָה וְתַעֲלֵל: (יז) וַיֵּרָץ הָעֶבֶד לְקָרְאֶתָהּ
 וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֵינִי זֶה מַעַט מֵיָמַי מִכְּפָדְךָ: (יח) וְתֹאמַר שְׂתָה אֲדֹנָי וְתִמְהַר וְתֵרַד כָּדָה
 עַל יְדָה וְתִשְׁקָהּ: (יט) וְתִכַּל לְהִשְׁקָתָהּ וְתֹאמַר גַּם לְמַלְכָּה אֶשְׁאֵב עַד אִם כָּלוּ
 לְשִׁתּוֹת: (כ) וְתִמְהַר וְתֵלַע כָּדָה אֶל הַשְּׂקָתָה וְתֵרָץ עוֹד אֶל הַבְּאֵר לְשֵׂאֵב וְתִשְׁאֵב
 לְכָל לְמַלְכָּיו:

שאלות

- א} יש לשאול מדוע אליעזר עשה סימן שתאמר לו שמה גם לגמלך אשקה, וכי לא מספיק שנותנת לו לשתות?
- ב} עוד יש לדקדק בלשון הפסוק שבפסוק ט"ז כתוב ותמלא כדה, ואילו בפסוק כ כתוב ותשאב ולא ותמלא?

תירוץ בית הלוי חסד עם חכמה:

וכתב לתרץ בספר בית הלוי בראשית פרק כד פסוק יד "ל דאע"ג דהכל היה בדרך ניהוש וסימן עכ"ז היה בדרך חכמה קצת. כי רצה לנסות אותה בכל המדות שלה אם טובות הנה ואם הם בהשכלה. ראשונה אם טובה היא במזגה ליתן לשתות לאיש שאינה מכרת אותו ובפרט כי לא היה שם צלוחית לשאוב מן הכד רק שמה מהכד בעצמו וכמו שאמר הגמייאני נא מעט מים מכדך ואם איננה טובת המזג לא תתן, ובפרט מי יודע אם לא ימאס המים ברוק שבפיו ואם יש לו פה נקי מחולאת וכדומה, ואחר כך יראה מה תעשה במים שנתותרו אם תשאם להבית אינה בהשכלה כי אולי באמת פיו אינו נקי והטיל רוק בהכד, ואם היא משכלת אין לה לישא מותר המים לביתה, ואם תשפוך אותם הרי היא מבזה אותו כי בזיון גדול הוא לו ששופכת המים יען שמה הוא מהם, וע"כ עצה היעוצה שתאמר לו גם גמליך אשקה וידע בזה כי טובת המזג היא וגם בעלת שכל וגם בעלת דרך ארץ שלא לפגוע בכבוד של אדם. (וכמדומני שראיתי כתוב זה על ספר שכחתי שמו ואפשר כתוב שם בשינוי או בקיצור). וגם אם יש לה שלש מדות הללו עכ"ז אין זה ראייה שראויה היא לבית אברהם ליצחק ולזה התפלל לה' שיעלו לו הסימנים הללו שעושה לאותה שהוכיח ה' ליצחק. וזהו שהשיבה לו רבקה וגם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות, (לא כמו שאמר העבד שתאמר וגם לגמלך אשקה) שחסתה על כבודו פן יסבור ששפיכת המים אל השוקת הוא רק משום דאיננה רוצה לישא המים להבית, ולזה אמרה לו כי גם תשאב עוד מים אחרים עבור הגמלים עד כי כלו לשתות ובזה הניחה דעתו בכבוד עכ"ל: אמנם תירוץ מתרץ שאלה ראשונה אבל שאלה שניה אינו מתרץ.

המים עלו לקרתה:

וכתב רש"י בפסוק יז כתב וירץ העבד לקראתה לפי שראה שעלו המים לקרתה. מניין לחז"ל לדרוש זאת.

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

וביאר הרמב"ן שדייקו כן חז"ל מהכתובים דהנה להלן כתוב "ותשאב לכל גמליו" יד כ משמע שהיתה צריכה לשאוב וכאן כתוב "ותמלא כדה ותעל" משמע ללא שאיבה, מכאן למדו כי המים עלו לקראתה.

שאלה על דברי חז"ל:

ויש לשאול שהדברים לכאורה מפליאים כיון שצדקנית היתה המים עלו לקראתה בכדי שלא תצטער ותטרח בשאיבת המים, א"כ מדוע אח"כ בהשקותה את הגמלים שכל גמל שותה הרבה בשביל שיוכל לשרוד במדבר וק"ו עשרה גמלים בודאי היית צריכה לשאוב פעמים רבות והיה לה צער וטירחה גדולה ובכל זאת לא עלו המים לקראתה והיתה צריכה לשאוב?

עיקר השכר במצות על המאמץ:

אלא ביאר בספר "קדושת הלוי" בהיות ובפעם הראשונה בדעתה היה לשאוב מים לצרכה בגלל זה עלו המים לקראתה שלא תטריח את עצמה, משא"כ בפעם השניה שכוונתה היתה לגמול חסד להשקות את הגמלים של אליעזר לא עלו המים לקראתה, כיון שכאשר אדם טורח במצוה עיקר שכרו הוא על הטירחה שמתאמץ בקיום המצוה ולכן לא עשו לה משמים נס שיעלו המים לקראתה כדי שתטרח במצוה, וכן ביאר בספר "אזנים לתורה".

דברי הרמב"ן כיסוד הנ"ל:

ובאמת הרמב"ן בעצמו כתב יסוד זה בפרשת נח על הפסוק פ"ז-כ "שנים מכל יבאו אליך להחיות" הבהמות הטמאות באו מעצמם אל נח שנים שנים ולא היה צריך נח לטרוח ולקחתם בעצמו, אבל הבהמות הטהורות לא גזר השי"ת שיבואו מעצמם אלא היה צריך נח לטרוח ולקחתם בעצמו שנאמר שבעה שבעה תקח, וטעם ההבדל שהרי סיבת בואם של הבהמות הטמאות לתיבה כדי שינצלו מהמבול ולהחיות זרע על פני הארץ על כן עשה השי"ת שיבואו מאליהם, אבל הבהמות הטהורות באו אל התיבה כדי שנח יקריב מהם קרבן לה' על כן לא גזר שיבואו מעצמם אלא שנח יטרח בהם כיון שהם לצורך מצוה.

הסבר על מבחן אליעזר את רבקה בהשקאת גמליו:

ואולי עפ"י זה יהיה אפשר לבאר את תפילת אליעזר שכל בת שאומר אליה השקיני ותאמר שתה וגם לגמליך אשקה אותה הוכחת. ולכאורה קשה מדוע לא מסתפק במעשה החסד שעושה עימו ומה צורך בהוספת הגמלים?

אמנם להנ"ל יובן שאליעזר הבין שבודאי האשה שתהיה ראויה ליצחק תהיה צדקת אשר ראויה למעשה נסים, ואם אבקש עבור עצמו אין בזה משום מעשה חסד גמור דהרי המים עולים לקראתה ואין בזה טורח לעשיית החסד מאחר ומחשבתה לשאוב עבור עצמה, אבל אם תאמר גם לגמליך אשאב דודאי לא יעשו לה נסים בטירחת המצוה בזה מוכח שהיא בעלת חסד אמיתית.

מוסר השכל:

קיום התורה והמצות נמדד גודלם ושכרם כאשר טורח ומתאמץ בהן ולא כאשר נעשים מאליהן או על ידי אחרים וכמובן גם לא על ידי נסים, כיון שלפום צערא אגרא, ואדרבא כאשר קשה הדבר לקיימו שכרו גדול, וכמאמר אבות דרבי נתן גדולה מצוה בצער ממאה שלא בצער. ואף גם זאת כאשר אדם עושה חסד יעשה בחכמה שלא יפגע בכבוד חברו אלא ישתדל לחשוב כיצד יעשה צדקה וחסד בכבוד.

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא